

دانشکده علوم اداری و اقتصادی

گروه حقوق

گرایش حقوق خصوصی

پایان نامه کارشناسی ارشد

موجبات انحلال نکاح به جهت عیب در حقوق ایران، مصر و عراق

استاد راهنما

دکتر محمد عابدی

استاد مشاور

دکتر اعظم انصاری

نگارش

فرزانه بلوکی مقدم

آبان ماه ۱۳۹۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تعهد نامه

عنوان پایان نامه: موجبات انحلال نکاح به جهت عیب در حقوق ایران، مصر و عراق
اینجانب فرزانه بلوکی مقدم دانشجوی دوره کارشناسی ارشد رشته حقوق خصوصی دانشکده علوم اداری و اقتصادی دانشگاه فردوسی مشهد نویسنده رساله موجبات انحلال نکاح به جهت عیب در حقوق ایران، مصر و عراق تحت راهنمایی آقای دکتر محمد عابدی متعهد می شوم:

- تحقیقات در این رساله توسط اینجانب انجام شده است و از صحت و اصالت برخوردار است.
- در استفاده از نتایج پژوهشهای محققان دیگر به مرجع مورد استفاده استناد کرده‌ام.
- مطالب مندرج در رساله تاکنون توسط خود یا فرد دیگری برای دریافت هیچ نوع مدرک یا امتیازی در هیچ جا ارائه نگردیده است.
- کلیه حقوق معنوی این اثر متعلق به دانشگاه فردوسی مشهد است. مقالات مستخرج با نام «دانشگاه فردوسی مشهد» و یا «Ferdowsi University of Mashhad» به چاپ خواهد رسید.
- حقوق معنوی تمام افرادی که در به دست آمدن نتایج اصلی رساله تاثیرگذار بوده اند را در مقالات مستخرج از رساله رعایت کنم و در تمامی آنها نام استاد(ان) راهنما به عنوان نویسنده مسئول و نیز نام استاد(ان) مشاور و نشانی الکترونیکی دانشگاهی آنان را قید نمایم.
- در کلیه مراحل انجام این رساله، در مواردی که به حوزه اطلاعات شخصی افراد دسترسی داشته یا از آنها استفاده کرده‌ام، اصل رازداری، ضوابط و اصول اخلاق پژوهشی را رعایت نموده‌ام.

تاریخ: امضای دانشجو

مالکیت نتایج و حق نشر

- کلیه حقوق معنوی این اثر و محصولات آن (مقالات مستخرج، کتاب، برنامه های رایانه ای، نرم افزارها و تجهیزات ساخته شده) متعلق به دانشگاه فردوسی مشهد می باشد. این مطلب باید به نحو مقتضی در تولیدات علمی مربوط ذکر شود.
- استفاده از اطلاعات و نتایج موجود در رساله/پایان نامه بدون ذکر مرجع مجاز نیست.

تقدیم به

خدایی که آفرید جهان را، انسان را، عقل را، علم را، معرفت را، عشق را و کسانی که عشقشان را در وجودم
قرار داد.

پدرم، کوه استوار و حامی من در طول تمام زندگی.

مادرم، سنگ صبوری که الفبای زندگی به من آموخت.

همسرم، که سایه مهربانیش سایه سار زندگیم می باشد، او که اسوه صبر و تحمل بوده و مشکلات مسیر را
برایم تسهیل نمود.

فرزند صبورم، امید بخش جانم که تمام نبودن هایم را تحمل نمود.

تقدیر و تشکر

با تقدیر و تشکر شایسته از استادان فرهیخته و فرزانه، آقای دکتر محمد عابدی و سرکارخانم دکتر اعظم انصاری، که با کرامتی چون خورشید، سرزمین دل را روشنی بخشیدند و همواره راهنما و راه گشای نگارنده در اتمام و اکمال پایان نامه بوده اند.

و سپاس بی نهایت از داوری منصفانه و دقیق اساتید محترم آقایان دکتر سید محمد مهدی قبولی و درافشان و دکتر عبدالله خدابخشی که با راهنمایی های ارزشمند خویش در جهت رفع نقایص این تحقیق، یاری ام نمودند.

چکیده

موجب انحلال نکاح به جهت پاره ای از عیوب جسمانی یا روانی موجود در هر یک از زوجین، در حقوق ایران، فسخ نام دارد. ایقاعی که نیاز به تشریفات خاصی ندارد. اما عیوب، در حقوق مصر و عراق از موجبات تفریق بین زوجین بوده که متفاوت از فسخ است. نویسندگان قانون مدنی به پیروی از نظر مشهور فقهای امامیه، عیوب موجب فسخ نکاح را به تعداد معینی از عیوب اختصاصی مرد و زن منحصر کرده اند و جنون را به عنوان عیب مشترک در نظر گرفته اند که به نظر غیرموجه و تبعیض آمیز است؛ زیرا برخی عیوب خطرناک نادیده گرفته شده و مردان نیز به برخی از عیوب اختصاصی زنان مانند برص، جذام و زمین گیری دچار می شوند. حال این پرسش ها قابل طرح است که آیا این عیوب، در حقوق کشورهای ایران، مصر و عراق منحصر در موارد مصرحه است و امکان عدول از آن وجود ندارد؟ آیا تفاوت در پاره ای از مصادیق عیوب، با اصل تساوی میان زن و مرد مخالف نیست؟ به نظر می رسد هر چند نظم عمومی خانوادگی اقتضا می کند که استحکام و بقای خانواده مورد توجه بوده و نباید موارد فسخ و انحلال نکاح را گسترش داد، لیکن باید با توجه به گسترش دانش و نیازهای جدید و ضرورت نگاه نو و عادلانه، قوانین را اصلاح و تعدیل کرد. با بروز بیماری های جدید و خطرناک امروزی و درمان بسیاری از عیوب مذکور در قانون، حصری دانستن عیوب، قابل تأمل بیشتری است. تمثیلی بودن عیوب به درستی در قوانین احوال شخصیه مصر و عراق بیان شده است و می توان هر عیب مستقر، ثابت و زیانبار را موجب حق انحلال برای طرف مقابل دانست. از طرفی تفاوت در برخی عیوب موجب فسخ نکاح در زن و مرد، که به تفاوت جسمی و روحی آنان ارتباطی ندارد، اصل تساوی حقوق زن و مرد را نقض می کند.

کلید واژه ها: انحلال نکاح، حقوق عراق، حقوق مصر، طلاق، عیب، فسخ نکاح

«فهرست مطالب»

مقدمه.....	۱
الف- بیان موضوع.....	۱
ب- پیشینه تحقیق (مرور مطالعات گذشته مرتبط با موضوع).....	۳
پ- ضرورت و اهمیت انجام تحقیق.....	۳
ت- پرسش های اساسی تحقیق.....	۴
ث- فرضیه های اصلی تحقیق.....	۴
ج- روش تحقیق و گردآوری اطلاعات.....	۵
چ- ساختار تحقیق.....	۵
فصل نخست مبادی تصویری پژوهش	۶
مبحث نخست: موارد انحلال نکاح.....	۷
گفتار نخست: موارد انحلال ارادی نکاح.....	۸
بند نخست: حقوق ایران.....	۸
الف- طلاق.....	۸
ب- فسخ.....	۹
پ- بذل مدت.....	۹
بند دوم: حقوق مصر.....	۹
الف- طلاق.....	۱۰
ب- تفریق قضایی.....	۱۰
پ- خلع.....	۱۲
بند سوم: حقوق عراق.....	۱۳
الف- طلاق.....	۱۳

- ب- تفریق قضایی ۱۳
- پ- خلع ۱۶
- گفتار دوم: موارد انحلال قهری نکاح ۱۶
- بند نخست: حقوق ایران ۱۷
- بند دوم: حقوق مصر ۱۸
- بند سوم: حقوق عراق ۱۹
- مبحث دوم: اصل تساوی حقوق مرد و زن و جایگاه آن در انحلال نکاح ۲۰
- گفتار نخست: جایگاه اصل تساوی حقوق مرد و زن در حقوق اسلام ۲۰
- گفتار دوم: جایگاه اصل تساوی حقوق مرد و زن در حقوق ایران ۲۴
- گفتار سوم: جایگاه اصل تساوی میان مرد و زن در انحلال نکاح ۲۹
- بند نخست: فقه امامیه و حقوق ایران ۲۹
- الف- طلاق ۲۹
- ۱- طلاق به اراده مرد ۳۰
- ۲- طلاق به درخواست زن ۳۱
- ۳- طلاق به توافق ۳۲
- ب- فسخ ۳۳
- بند دوم: فقه عامه، حقوق مصر و عراق ۳۴
- الف- طلاق ۳۴
- ب- فسخ ۳۶
- فصل دوم عیوب موجد حق انحلال نکاح ۳۷**
- مبحث نخست: مصادیق عیوب موجد حق انحلال نکاح در فقه امامیه و حقوق ایران ۳۹
- گفتار نخست: مصادیق عیوب موجد حق انحلال نکاح در فقه امامیه ۳۹
- بند نخست: دیدگاه مشهور فقهای امامیه ۳۹

- الف- عیب مشترک (جنون)..... ۴۰
- ب- عیوب مختص به مرد..... ۴۲
- ۱- خصاء..... ۴۲
- ۲- عنن..... ۴۴
- ۳- مقطوع بودن آلت تناسلی (جبّ)..... ۴۶
- پ- عیوب مختص به زن..... ۴۹
- ۱- قرن..... ۵۰
- ۲- جذام..... ۵۱
- ۳- برص..... ۵۲
- ۴- افضاء..... ۵۳
- ۵- زمین گیری..... ۵۴
- ۶- نابینایی از هر دو چشم..... ۵۵
- بند دوم: دیدگاه غیرمشهور فقهای امامیه..... ۵۵
- گفتار دوم: مصادیق عیوب موجب انحلال نکاح در حقوق ایران..... ۵۸
- بند نخست: عیب مشترک (جنون)..... ۵۸
- بند دوم: عیوب مختص به مرد..... ۵۹
- الف- خصاء..... ۶۰
- ب- عنن..... ۶۱
- پ- جب..... ۶۳
- بند سوم: عیوب مختص به زن..... ۶۴
- الف- قرن..... ۶۴
- ب- جذام..... ۶۵
- پ- برص..... ۶۵

- ت- افضاء..... ۶۵
- ث- زمین گیری..... ۶۶
- ج- نابینایی از هر دو چشم..... ۶۶
- مبحث دوم: مصادیق عیوب موجب حق انحلال نکاح در فقه عامه، حقوق مصر و عراق..... ۶۶
- گفتار نخست: مصادیق عیوب موجب حق انحلال نکاح در فقه عامه..... ۶۷
- گفتار دوم: مصادیق عیوب موجب حق انحلال نکاح در حقوق مصر..... ۷۱
- گفتار سوم: مصادیق عیوب موجب حق انحلال نکاح در حقوق عراق..... ۷۴
- مبحث سوم: حصری یا تمثیلی بودن عیوب موجب انحلال نکاح..... ۷۶
- گفتار نخست: نظریه حصری بودن عیوب موجب انحلال نکاح در فقه امامیه و حقوق ایران..... ۷۶
- بند نخست: نظریه حصری بودن عیوب موجب انحلال نکاح در فقه امامیه..... ۷۶
- الف- ادله طرفداران دیدگاه حصری بودن عیوب..... ۷۷
- ۱- تبعدی دانستن عیوب موجب فسخ نکاح..... ۷۷
- ۲- روایات..... ۷۷
- ۳- اصل لزوم..... ۸۱
- ۴- استصحاب..... ۸۱
- ۵- اجماع..... ۸۱
- ب- نقد ادله طرفداران دیدگاه حصری بودن عیوب..... ۸۱
- ۱- نقد دلیل تبعدی دانستن عیوب..... ۸۲
- ۲- نقد روایات..... ۸۲
- ۳- نقد دلیل اصل لزوم..... ۸۳
- ۴- نقد دلیل اجماع..... ۸۴
- بند دوم: نظریه حصری بودن عیوب موجب انحلال نکاح در حقوق ایران..... ۸۵
- گفتار دوم: نظریه تمثیلی بودن عیوب موجب انحلال نکاح در فقه امامیه و حقوق ایران..... ۸۶

- بند نخست: ادله طرفداران دیدگاه تمثیلی بودن عیوب ۸۷
- الف- روایات..... ۸۷
- ب- قیاس اولویت..... ۸۸
- پ- قاعده لا ضرر..... ۸۹
- ت- قاعده عسر و حرج..... ۹۰
- ث- لازم الوفاء بودن شرط بنایی..... ۹۰
- ج- خیار تدلیس..... ۹۱
- بند دوم: نتیجه بحث..... ۹۲
- گفتار سوم: حصری یا تمثیلی بودن عیوب موجب فسخ نکاح در فقه عامه، حقوق مصر و عراق..... ۹۲
- بند نخست: حصری یا تمثیلی بودن عیوب در فقه عامه..... ۹۳
- بند دوم: حصری یا تمثیلی بودن عیوب در حقوق مصر..... ۹۶
- بند سوم: حصری یا تمثیلی بودن عیوب در حقوق عراق..... ۹۶
- مبحث چهارم: نابرابری میان زن و مرد در عیوب موجب فسخ نکاح در فقه امامیه و حقوق ایران..... ۹۷
- گفتار نخست: دیدگاه مشهور فقهای امامیه و مستندات آن ها..... ۹۷
- بند نخست: روایات..... ۹۸
- بند دوم: اصل لزوم و استصحاب..... ۹۹
- گفتار دوم: دیدگاه غیرمشهور فقهای امامیه و مستندات آن ها..... ۱۰۰
- بند نخست: روایات..... ۱۰۰
- بند دوم: قاعده لا ضرر..... ۱۰۳
- بند سوم: ایجاد انزجار منافی حق استمتاع..... ۱۰۴
- بند چهارم: قیاس اولویت..... ۱۰۵
- فصل سوم اثر عیوب در انحلال نکاح و احکام آن..... ۱۰۷**
- مبحث نخست: حق طلاق ناشی از عیب، شرایط ایجاد، آثار و احکام آن..... ۱۰۸

- گفتار نخست: نظریه طلاق ناشی از عیب در فقه عامه، حقوق مصر و عراق ۱۰۸
- گفتار دوم: شرایط ایجاد و اعمال حق طلاق در عیوب در فقه عامه، حقوق مصر و عراق ۱۱۰
- بند نخست: فقه عامه ۱۱۰
- بند دوم: حقوق مصر ۱۱۱
- بند سوم: حقوق عراق ۱۱۳
- گفتار سوم: آثار و احکام طلاق ناشی از عیب در فقه عامه، حقوق مصر و عراق ۱۱۴
- بند نخست: آثار طلاق ناشی از عیب ۱۱۴
- الف- فقه عامه ۱۱۴
- ب- حقوق مصر و عراق ۱۱۷
- بند دوم: احکام طلاق ناشی از عیب ۱۱۸
- الف- لزوم مراجعه به دادگاه ۱۱۸
- ب- عدم فوریت خیار تفریق ۱۱۹
- پ- عدم ثبوت حق خیار در صورت علم به عیب ۱۱۹
- ت- عدم ثبوت مهریه قبل از آمیزش ۱۱۹
- مبحث دوم: شرایط ایجاد، آثار و احکام حق فسخ ناشی از عیب در فقه امامیه و حقوق ایران ۱۲۰
- گفتار نخست: مبانی فسخ ناشی از عیب در فقه امامیه و حقوق ایران ۱۲۰
- بند نخست: قاعده لاضرر ۱۲۰
- بند دوم: قاعده لاجرح ۱۲۱
- بند سوم: سایر مبانی حق فسخ ۱۲۲
- گفتار دوم: شرایط ایجاد و اعمال حق فسخ در عیوب در فقه امامیه و حقوق ایران ۱۲۲
- بند نخست: شرایط ایجاد حق فسخ ۱۲۲
- بند دوم: نحوه اعمال حق فسخ ۱۲۵
- گفتار سوم: آثار و احکام فسخ ناشی از عیب در فقه امامیه و حقوق ایران ۱۲۶

بند نخست: آثار فسخ ناشی از عیب.....	۱۲۶
الف- اثر فسخ در مهریه زن.....	۱۲۶
ب- اثر فسخ در نفقه.....	۱۲۷
پ- اثر فسخ در ازدواج مرد با خواهر زن در مدت عده.....	۱۲۸
ت- اثر فسخ بر تعداد طلاق.....	۱۲۸
ث- اثر درمان عیب بر حق فسخ.....	۱۲۸
۱. نظریه زوال حق فسخ.....	۱۲۸
۱-۱. دلایل طرفداران نظریه زوال حق فسخ.....	۱۲۹
۱-۲. از بین رفتن مبنا و علت حق فسخ.....	۱۲۹
۱-۳. رفع عیب مانع از ایفای وظایف زناشویی.....	۱۳۱
۱-۴. روایات.....	۱۳۲
۲- نظریه بقاء حق فسخ.....	۱۳۳
۲-۱. دلایل طرفداران نظریه بقاء حق فسخ.....	۱۳۴
۲-۲. تعبدی بودن عیوب.....	۱۳۴
۲-۳. اصل استصحاب.....	۱۳۴
بند دوم: احکام فسخ ناشی از عیب.....	۱۳۵
الف- عدم ایجاد حرمت در فسخ متوالی.....	۱۳۵
ب- عدم لزوم رسیدگی دادگاه.....	۱۳۵
پ- فوریت فسخ.....	۱۳۷
ت- سایر احکام.....	۱۳۷
نتایج و پیشنهادها.....	۱۳۸
منابع و مأخذ.....	۱۴۰

فهرست علائم و اختصارات

قانون احوال شخصیه عراق.....ق.ا.ش.ع

قانون احوال شخصیه مصر.....ق.ا.ش.م

قانون مجازات اسلامی.....ق.م.ا

قانون مدنی.....ق.م

مقدمه

پیش از پرداختن به موضوع اصلی، بیان مسئله مورد نظر تحقیق، پیشینه تحقیق، ضرورت انجام آن، پرسش های اساسی و فرضیه های مطرح، روش تحقیق و گردآوری اطلاعات و نهایتاً ساختار آن، لازم است.

الف- بیان موضوع

نظام خانواده، نظام ارزشمندی است که در اسلام هیچ بنایی محبوب تر از آن پایه ریزی نشده است. خانواده یکی از مهم ترین نهادهای اجتماعی در هر جامعه ای محسوب می شود که از نکاح زن و مرد شکل می گیرد. خانواده باید مأمّن آرامش زوجین و فرزندان و محلی باشد که مرد و زن در آن مودت و رحمت را تجربه کنند. به همین دلیل، نیاز است که از ابتدا با صداقت بنا گردد و شرایط آرامش بخشی و ایجاد عشق و دوستی در آن فراهم و باقی باشد. اما گاه خانواده و پیوند زناشویی نمی تواند کارکرد مذکور را داشته باشد و شرایط آن از ابتدا نبوده یا بعداً موانعی در تحقق آن اهداف حادث می گردد، در این زمان است که دین اسلام اجازه می دهد پیوند مقدس زناشویی گسسته شود. یکی از این عوامل، عیوب مرد یا زن است که در برخی مواقع موجبات انحلال نکاح را فراهم می آورد.

قانون مدنی ایران، عیوب را به سه دسته تقسیم کرده است؛ عیوب مشترک بین زن و مرد، عیوب مختص مرد و عیوب مختص زن. اما سؤال این است که آیا این عیوب، حق فسخ ایجاد می کند یا حق طلاق؟ در حقوق ایران از جمله اسباب برهم زنده نکاح، طلاق و فسخ به دلیل وجود برخی عیوب می باشد. طبق قانون مدنی ایران، حق طلاق از آن مرد است؛ اما در مورد فسخ به دلیل وجود برخی از عیوب، هر یک از طرفین (زن و مرد) می توانند از حق فسخ نکاح به استناد وجود عیب استفاده کنند. قانون مدنی به پیروی از نظر مشهور فقهای امامیه (مواد ۱۱۲۱ تا ۱۱۳۲ ق.م) به ذکر پاره ای از عیوب پرداخته و وجود هریک از آن ها را در یکی از زوجین، سبب حق فسخ طرف مقابل دانسته است. درحالی که در برخی کشورهای اسلامی، عیب را از اسباب طلاق برشمرده اند.

همچنین، با نگاهی گذرا به شمار عیوب اختصاصی زن و مرد، می توان نابرابری در برخی عیوب را دریافت؛ چرا که عیوبی مانند جذام، برص، زمین گیری و نابینایی از هر دو چشم، تنها از عیوب مختص زنان معرفی شده است، در حالی که امکان ابتلای مرد به این نوع بیماری ها نیز ممکن است. اصل تساوی حقوق زن و مرد نیز اقتضاء دارد، جز در مواردی که تفاوت در طبیعت زن و مرد از حیث روحی و جسمی وجود داشته باشد، حقوق و تکالیف زن و مرد یکسان و مشابه باشد. این تبعیض را باید در دیدگاه مشهور فقهای امامیه جست که در برخی موارد که تفاوت در طبیعت زن و مرد هم وجود ندارد، زن از حق فسخ نکاح محروم شده است. برخلاف فقه امامیه، در فقه اهل سنت نظر مشهور این است که جذام، برص و جنون از عیوب مشترک بین زن و مرد است و عیوب اختصاصی زن و مرد شامل مواردی می شود که فقط در زنان یا مردان متصور است (مثلاً عنن در مرد و قرن در زن).

مسأله بعدی، حصری یا تمثیلی بودن عیوب موجب حق فسخ نکاح یا طلاق است. به پیروی از فقه عامه، در قوانین بعضی از کشورهای اسلامی از جمله مصر و عراق، در صورت وجود عیب ثابتی در مرد که قابل علاج نبوده یا معالجه آن درازمدت باشد و بقاء زن بر زوجیت موجب ضرر باشد، مانند جنون، جذام و برص، زن می تواند از دادگاه تقاضای جدایی کند. بنابراین، نظریه تمثیلی بودن عیب موجب انحلال نکاح پیش بینی شده است، لیکن، مشهور فقهای امامیه و حقوق ایران تمایل بسیار دارد که عیوب موجب فسخ نکاح را محدود به چند عیب بداند و نظریه حصری بودن عیوب موجب حق فسخ نکاح را قبول کرده است. در حالی که امروزه با بیماری های خطرناک تر و زیانبارتری مانند ایدز و هیپاتیت، که ضرر حاصل از آن ها بیشتر از عیوب مصرح در قانون مدنی مانند جنون می باشد، روبه رو هستیم که براساس قانون مدنی ایران موجب فسخ نکاح نیست، با این حال آیا باید همچنان بر موضع مشهور فقهاء باقی بود؟ آیا می توان مثل کشورهای مصر و عراق هر عیب مستقر، ثابت و زیانباری را موجب حق فسخ برای طرف مقابل دانست یا خیر؟

ب- پیشینه تحقیق (مرور مطالعات گذشته مرتبط با موضوع)

بنا بر بررسی های به عمل آمده، در رابطه با این موضوع، پژوهش های بسیاری به صورت کتاب، مقاله و پایان نامه مشاهده گردید؛ از جمله کتاب هایی با عنوان "فسخ نکاح در حقوق ایران و نحوه اقامه دعاوی مربوط" از علیرضا حسنی (۱۳۸۳)، "بررسی تطبیقی حقوق خانواده" از ابوالقاسم گرجی و دیگران (۱۳۸۴) و بسیاری کتب حقوق خانواده که به مبحث انحلال نکاح و به ویژه فسخ نکاح توجه ویژه ای داشته اند. مقالات بسیاری از جمله "بررسی فقهی حقوقی وضعیت زن و مرد نسبت به فسخ نکاح و دیدگاههای امام خمینی (ره) در این باره" از حسین مهرپور (۱۳۷۸)، "عیوب موجب فسخ نکاح" از رضا استادی (۱۳۸۸) و...، پایان نامه هایی تحت عنوان "بررسی توسعه یا تضییق عیوب موجب فسخ نکاح" از زهرا کرامتی تبار، که در سال ۱۳۹۲ در دانشگاه حکیم سبزواری، "نگرشی نو بر عیوب مجوز فسخ نکاح با رویکرد عیوب نوپیدا" توسط معصومه اژدردل همدانی در سال ۱۳۹۱ در دانشگاه تبریز و پایان نامه پیمان نظری دوست با عنوان "بررسی عیوب موجب فسخ نکاح از جهت حصری یا تمثیلی بودن در حقوق ایران و فقه امامیه" در سال ۱۳۹۲ در دانشگاه بوعلی سینای همدان، نگاشته و دفاع شده که به نظر در اغلب کتاب ها، مقالات و پایان نامه های مرتبط با این موضوع بیشتر به مسائل حقوق داخلی ایران و فقه شیعه پرداخته شده، در حالی که این پژوهش، با راهنما قرار دادن اصل تساوی حقوق مرد و زن به عنوان یک قاعده بنیادین در حقوق خانواده که اساس آن بر عدالت استوار است، در جهت تبیین و بسط کامل این موضوع در قوانین ایران و تطبیق با دو نظام حقوقی مصر و عراق بوده تا در نهایت به یک قاعده عادلانه و به حق در زمینه عیوب موجب انحلال نکاح دست یابد.

پ- ضرورت و اهمیت انجام تحقیق

مبنای تمامی قوانین اسلام، باید بر عدالت مبتنی باشد و هدف قوانین نیز باید رسیدن به عدالت باشد. به علاوه، انطباق عقل و شرع از قواعد فقهی بنیادین فقه اسلامی است. اما تفاوت احکام در موجبات ایجاد حق فسخ نکاح برای هریک از مرد و زن، تصور دیگری را در برخی زنان و محققان ایجاد کرده و باور

فاصله گرفتن قانون مدنی از عدالت و منطق را تقویت کرده است. به همین جهت مطالعه نقادانه قانون مدنی و مبانی آن ضرورت دارد. همچنین، وجود مشابهت های فرهنگی و دینی با کشورهای چو مصر و عراق، ما را وادار می دارد که به بررسی تطبیقی قوانین راجع به انحلال نکاح به جهت عیب پرداخته و از نقاط قوت آن ها در این قواعد پیروی کرده و نقاط ضعف و خلأهای قانونی کشور خویش را بهبود بخشیم.

ت- پرسش های اساسی تحقیق

۱. عیب از موجبات حق فسخ نکاح است یا طلاق؟
۲. آیا در حقوق ایران، مصر و عراق، اصل بر حصری بودن عیوب موجب انحلال نکاح است یا خیر؟
۳. آیا تفاوت در مصادیق برخی عیوب مرد و زن در فسخ نکاح، نقض اصل تساوی حقوق مرد و زن، نیست؟

ث- فرضیه های اصلی تحقیق

۱. در حقوق ایران و فقه امامیه، عیوب از موجبات فسخ است اما در حقوق مصر و عراق می تواند از موجبات طلاق باشد.
۲. اصل حصری بودن عیوب موجب انحلال نکاح در حقوق ایران پذیرفته شده اما در حقوق مصر و عراق، عیوب مذکور تمثیلی می باشد.
۳. تفاوت مصادیق در پاره ای از عیوب موجب فسخ نکاح در مرد و زن، برخلاف اصل تساوی حقوق زن و مرد است.

ج- روش تحقیق و گردآوری اطلاعات

پژوهش حاضر به روش کتابخانه ای و توصیفی، تحلیلی و گردآوری اطلاعات با استفاده از منابع موجود در کتابخانه ها و شبکه جهانی اینترنت می باشد و از فیش برداری در جمع آوری اطلاعات استفاده خواهد شد.

چ- ساختار تحقیق

در راستای پاسخگویی به پرسش های مطرح شده در مقدمه، تحقیق حاضر در سه فصل تدوین شده است. در فصل اول به موارد انحلال نکاح و اصل تساوی حقوق مرد و زن و جایگاه آن در انحلال نکاح می پردازیم، در فصل دوم از مصادیق عیوب موجب انحلال نکاح در فقه امامیه، فقه عامه و حقوق کشورهای ایران، مصر و عراق، حصری یا تمثیلی بودن عیوب و نابرابری در مصادیق برخی از عیوب بین زن و مرد بحث می کنیم و در فصل سوم مبانی حق طلاق و نظریه حق فسخ ناشی از عیب، شرایط، آثار و احکام آن از جمله؛ لزوم یا عدم لزوم مداخله دادگاه ها در انحلال نکاح به جهت عیب و اثر درمان عیوب بر انحلال نکاح در کشورهای مورد بحث، بررسی می گردد.

فصل نخست

مبادی تصویری پژوهش